

Гордон Гордей – автор оригінальних українських танців у Канаді: автобіографічна розповідь про сорокарічну діяльність

«Стежки до Гопака»

Сюжет і постановка Гордона Гордея
Лібрето та хореографія Віктора Литвинова
Додаткова хореографія Дейва Ганерта
Музика і аранжування Юрія Шевченка
Сценографія та костюми Марії Левицької

Над ідеєю танцю «Стежки до Гопака» я почав працювати у 2002 р. Мотивацією зробити цей твір стала розмова з моїм давнім приятелем і директором сучасного канадського танцю Браєном Вебом. За молодих років ми разом займалися балетом у знаменитій вчительки балету Альберти Рут Карс, яка заснувала компанію Альбертського балету в 1966 р. Браєн Веб і я продовжили свою близьку дружбу, навчаючись театрального мистецтва в Альбертському університеті. Він продовжив вивчати модерний танець з Еріком Гокінсом у Нью-Йорку і в 1979 р. заснував ансамбль танцю Браєна Веба з ухилом у модерний танець. Його життєве кредо:

«Танець ушановує наше життя в дану мить існування. Танець – це завжди про танцювання; танцювання, яке відбувається прямо перед глядачами. Танцююче тіло цілковито заглиблене у свої почуття і передає цю живучість глядачам. Танець не є завершеним, доки він не є сприйнятий глядачами. Цей обмін між танцюристом і глядачем робить модерний танець дійсним тут і нині» (2012).

Як колеги по танцю ми зустрічалися за чашкою кави і обговорювали свої творчі задуми і плани. Протягом 30 років Браєн Веб часто співпрацював і ставив хореографію для танцюристів «Шумки», залучаючи своє драматичне сприйняття і модерний танцювальний стиль. Під час однієї з таких розмов за кавою Браєн Веб поставив мені запитання, яке спантеличило мене на деякий час: «Чому, незалежно від того, де «Шумка» виступає, публіка наприкінці «Гопака» піднімається, ніби «Гопак Шумки» – це танець, який є частиною їх самих?» Браєн і я висловлювали гіпотези, що, очевидно, «Гопак Шумки» виконується під особливу музику, яка викликає емоції в кожного з нас; що, виконуючи Гопак, «Шумка» зі своїми звивистими кольорами і візерунками гіпнотизує глядача і що «Гопак Шумки» ідеально поєднує рухи з елегантністю і віртуозністю, які і викликають ейфоричні почуття у глядачів. На відмінну реакцію глядачів на «Гопак Шумки» в Канаді і на «Гопак» Павла Вірського в Україні, поставлений у 1960 р., звернув увагу Андрій Нагачевський у своїй книзі «Український танець, міжкультурний підхід», коментуючи цей феномен як «дух нації». Реакція на «Гопак» Вірського глядачами в Україні виражається рівнем націоналізму, який неможливо продублювати деінде.

Браєн Веб і я не прийшли до згоди у питанні, але продовжували довго думати над феноменом «Гопака», який уже протягом десятиліть нікого, хто бачив його, не лишає байдужим. Як раз на той час Браєн Веб очолював посаду художнього керівника «Фестивалю канадського танцю», престижної національної організації, яка в партнерстві з Національним центром мистецтв (Оттава) представляє виступи танцювальних колективів і танцюристів, що виражають культурне й провінційне розмаїття Канади. Не думав я, що питання магії «Гопака Шумки» залишиться в тіні. «Фестиваль канадського танцю» запропонував «Шумці» грант на \$10000, щоб створити новий «Гопак Шумки». Моїм завданням було розробити концепцію, яка б допомогла глядачам глибше зрозуміти та ще більше захопитися «Гопак Шумки». Я зупинився на ідеї, що глядачі мають сприймати «Гопак Шумки» через сьогочасну канадську метафору «відчуття вартості життя». Я уявляв танець, який би виражав цю ідею через життєвий цикл: від народження до смерті і тоді знову відродження. Протягом наступних 16 місяців я працював над ідеєю, а також узяв на себе завдання зібрати гроші, необхідні для створення цього оригінального танцю. Окрім гранту від «Фестивалю канадського танцю», я використав своє становище художнього керівника «Шумки», щоб отримати додатковий грант на суму \$18000 від Програми підготовки танців Канадської ради, і на суму \$57000 від уряду Альберти на розвиток культури. Найважливішим серед отриманих грантів був грант Канадської ради підтримки мистецтв, бо він стверджував, що «Стежки до Гопака» визнані як професійний танцювальний проект «Шумки» і профінансовані на федеральному рівні. Це визнання також дуже важливе для розвитку українського танцю в Канаді, бо «Шумка» стала першим і єдиним ансамблем українського танцю в Канаді, визнаним як професійна компанія на федеральному рівні. Дотепер, на 2013 рік, «Шумка» лишається єдиною визнаною професійною компанією українського танцю в Канаді. А з сумою у 85000 доларів на руках я міг приступити до реалізації проекту «Стежки до Гопака». У січні 2004 р. розпочалася робота над «Стежками до Гопака» з надзвичайно талановитою творчою командою: хореографами Віктором Литвиновим (Київ) і Дейвом Ганертом (Едмонтон), композитором Юрієм Шевченком (Київ), дизайнерами Марією Левицькою (Київ) і Робертом Шенноном (Едмонтон) і продюсером Михайлом Сулимою (Едмонтон).

Катріна Сочацька (ліворуч), Джефф Мортенсен (по центру) і Шерон Писик (праворуч) святкують життєдайність життя в коломийці у «Стежках до Гопака» (2009). Костюми: Марія Левицька.
(З архіву «Шумки», фото Еда Елліса)

Ми поставили за мету створити «стежку» універсального життєвого циклу, яка привела до успіху «Гопак Шумки», поставлений Джоном Піхликом на музику і аранжування Євгена Звоздецького. Моє завдання як режисера «Стежок до Гопака» було виконати цей проект за шість місяців і представити у червні в престижному Національному центрі мистецтв в Оттаві під час фестивалю канадського танцю 12 червня 2004 р.

Танцюристи «Шумки» виконують «Реквієм» у «Стежках до Гопака», 2004. (З архіву «Шумки»)

Віктор Литвинов і я творчо співпрацювали над постановкою «Стежок до Гопака». Наша праця в студії була перейнята моїм художнім баченням.

«Резонанс світу, в якому ми прокидаємося щодня, є великою людською пригодою. Ми сміємося, ми плачемо, ми любимо і ми мріємо. Ми святкуємо. Дитина, народжена з мрії, робить свої перші незграбні кроки і швидко входить у безтурботність молодості. Світ, переповнений кольорами і музикою, підтриманий безмежною енергією, приносить радість до життя. Але що означає «радість», коли немає поряд того, з ким можна поділитися цією радістю. Почуття любові урівноважується незрозумілим повторюваним падінням людини в темноту конфлікту. Конфлікт є безликий і століття за століттям закінчується глибокою втратою. З покоління в покоління люди сприймають цю втрату і виражають її щирим співчуттям. Залишені в уразливому стані, але з людським інстинктом вижити, ми чекаємо, щоб річки омили поля наших битв. Діти будуть народжуватися і продовжуватимуть робити свої перші кроки. Це є життя, яке варто прожити. Святкуймо цей життєвий цикл через подарунок «Стежки до Гопака». (Гордон Гордей, 2004)

Це художнє бачення було втілено у 35 хвилинах, шести діях лібрето Віктора Литвинова про цикл життя. Ці дії включають Колискову, Родюче поле, Коломийку, Кохання, Боротьбу, Чорне поле, Повернення і Гопак.

Після національної прем'єри на фестивалі Канадського танцю «Шумка» виконувала «Стежки до Гопака» в найбільших театрах Канади і в 14 великих театрах Китаю. «Шумка» тримає «Стежки до Гопака» в своєму постійному репертуарі.

Танцюристи Джейлін Гордей, Лук'ян Опир, Андрея Яремчук і Дейв Ґанерт виконують фінальну сцену гопака у «Стежках до Гопака», 2009. (З архіву «Шумки»)

Цей твір часто сприймається як зразок канадсько-українського сучасного народного танцю. З цим твором канадсько-український танець досяг визнання як автентичний, *bona fide*, вияв культурного життя в Канаді. Цей танець був оцінений як універсально досконалий. Чи не найкраще висловився про нашу танцювальну традицію фольклорист Роберт Климаш у журналі Інституту фольклору, називаючи це «... *переступанням меж і шаблонів, санкціонованих навколишньою домінуючою масовою культурою*». Ієрархія смаку руйнується, а віра у яскраве канадське життя з безліччю культур і вільним самовираженням продовжує своє існування і втілюється в мистецькому баченні, яке я продовжую наслідувати.